

Kiikiiwawo bukana wiibatana (2 Kings)

Wonawiiakowa

Kiikiiwawo bukana dagudaguna da wiibatana na yawonewoneda da awaki itubugha kiiwawo Deivid ivibada bi murine. Kiikiiwawo bukana dagudaguna yawonawona da metagha Solomon, Deivid murine ivikiiwawo.

Solomon irabobo murine, na Isrel iyarayi da kubura bata. Wareregubugubura yana nawae sikwatuveni Jiuda, bi kikiramutumutuba yana nawae na patana sakwatuveni Isrel.

Jiuda da Isrel, God siyakabikabisisireni raghanine, name na nuwaruriri. Raghani viya na kiikiiwawo, Yawe God gesiyakabikabisisirenina bi god mududi siyakabekabepepidi. Na bera mududi berodi situbugha. Raghanina Isrel damdi, Yawe God kabisisirenina sikabitore, na peroperoveta iviporadi. Na Kiikiiwawo bukana wiibatana kamone na peroveta ghamakirakiina, na Elaiza. Touna bera mekodi ibera na wasina God yanawiiwiitae kawagha. Touna wawaya iwonedo da God sinakabepepa mayeni.

Elaiza irabobo murine, na kiikiiwawo korotodi na sibero kirakii. Na God yana wawaya aro iveredi bi kadi aviya wiiwaghasina iveredi da siburavidi. Dagudagune na Isrel damdi biiyadi itubugha. Muriye na Jiuda damdi biiyadi. God yana wawaya geiyiwaghasinedo da bodu 70 kamone siyaveramagha yadi kuburena.

Vinevineyidi

Dam bata Isrel da Jiuda

Peroveta Elaisa waragututuna (2:1-18; 4:8-11, 14-17, 42-44; 5:1-3, 9-19)

Asiriya damdi yadi kiiwawo, Sameriya kwanatuna igeeiwayi da dam Isrel igigirataveni (17:5-10, 24-29)

Jiuda kana kiikiiwawo waragututudi

Kiiwawo Hese kaiya yana wiibadana raghanine idaguni da inago kiiwawo Josaiya yana wiibada raghanine (18:1-8; 21:1-6, 10-16, 18-24; 22:1-2, 11-13, 16-20; 23:1-4)

2

Yawe God, Elaija ikabi igae abame

¹ Raghani tupona bi muriye, da Yawe God yanunu virovirogha kamone Elaija iyakabi iyagae abame, na Elaija da Elaisa Gilgalma sitouya siyanono, ² na Elaija, Elaisa iwoneni bo, “Mma kumakae, Yawe God iwonegu da ananagho Betelma.”

Bi gegha Elaisa iwona bo, “Wiisuwona, Yawe God yamakamake na kana waghawaghae da kate tam yam yawa waghatawama awonawona da gemeyani anakuyovemna.” Na siyowogha sinagho Betelma.

³ Betel meyagiine na God yana peroperoveta ribana nama siyamakamake na sipiika Elaisa biidi bi siwoneni bo, “Kwakovi bo gegha da Yawe God kata yam bada gwabimma inakabire-nataveni?”

Na Elaisa iwona bo, “Akovi, bi gegha noko konisisiyenina.”

⁴ Wasina bi Elaija iwona bo, “Elaisa, mma kumakae, Yawe God iwonegu da ananagho Jeriko kwanatune.”

Elaisa iwona bo, “Wiisuwona, Yawe God yamakamake na kana waghawaghae da kate tam yama yawa waghataama awonawona da gemeyani anakuyovemna.” Na sinagho Jerikoma.

⁵ Bi Jeriko kwanatune na God yana peroperoveta ribana nama siyamakamake na sipiika Elaisa biidi da siwoneni bo, “Kwakovi bo gegha da Yawe God kata yam bada gwabimma inakabirenataveni?”

Na Elaisa iwona bo, “Akovi, bi gegha noko konisisiyenina.”

⁶ Wasina bi Elaija, Elaisa iwonena bo, “Mma kumakae, bi Yawe God iwonegu da ananagho Jodan rarimine.”

Bi gegha Elaisa iwona bo, “Wiisuwona Yawe God yamakamake na kana waghawaghae da kate tam yam yawa waghataama awonawona da gemeyani anakuyovemna.” Na yadi bata sipepewa patapata sinagho. ⁷ Bi peroperoveta ribana kamonama totomogha yadi 50 bada yawata sinagho da kadi taraboga sivituramiiriyedi. Bi Elaija da Elaisa, sinagho da Jodan rarimina ririne sivituramiiriyedi bi peroperovetidi na kadi taraboga simiiri bi Elaija da Elaisa siyaruruwiitetedi. ⁸ Wasina bi Elaija kana kwama, ikabitaveni da inoku bi tounama rarima irouvi na ivibogabogae, bi yadi bata tanawa kanakananagha sipepewa sitowawona!

⁹ Raghanina Jodan rarimina nawane sikabigae, na Elaija, Elaisa iwoneni bo, “Yam kayowana awaki na kuwonegu da anabera, muriye da Yawe God gwabimma inakabitavegu.”

Na Elaisa iwona bo, “Rubana da yam wiiperoveta kamonama maragata tupatupawiikapuna* kuyaveregu, bi kam gawara ayakabi naboni peroperoveta kadi bada.”

¹⁰ Na Elaija iwona bo, “Tam sawara ghamana kiiravine kuvibaba. Meboda raghanina kunakita bi Yawe God gwabimma inakabikabitavegu, na wasina yam wiibaba kunakabi, bi meboda gegha kunakitagu na bada gegha.”

¹¹ Raghanina yadi bata sivisiya patapata sipepewa siyanono, na raghani tana hosi da seriyot ere keyama karakarasidi sirumaghatara, na Elaija da Elaisa sivibogabogaedi bi Yawe God, yanunu virovirogha kamone Elaija ikabigae abame. ¹² Bi Elaisa ikitana irukwatu iwona bo, “Tamagunaki! Tamagunaki! Tagu, Isrel kana seriyot da hosi akitakitadi!” Wasina bi gemuriye Elaija iyakita mayenina. Bi yana nuwapoya matakirina, na kanakwama itayina gosiri da bata situbugha.

¹³ Raghanina Yawe God, Elaija ikabi iyageege, na kana kwama ibeku iyowogha dobodobove, na

---

* **2:9:** Isrel damdi yadi kiki kamone, na raghanina tamada irabobo, na natu tomogha iyarokona tamananaki yana mourama reregha ghamanakina inakabi. Elaisa na natu tomogha iyarokona rereyina kiiravine iyibaba da Elaija kana tupataveyana.

Elaisa ikabi† bi iveramagha inagho Jodan rarimina ririne imiiri. ¹⁴ Bi Elaija kana kwama meko kiidamoma ibeku, na nokoma rarima irouvi bi iwona bo, “Yawe na meme, Elaija yana God?” Na rarimina itamoyaragha da sivibogabogae bi ipepewa inagho nawane.

¹⁵ Raghanina God yana peroperoveta ribana, toudi Jeriko kwanatunama sivitukivini bi rabarabama sikitarorona da awaki itubugha sikitana na siwona bo, “Elaija yana maragata na kata Elaisa gwabine!” Wasina bi sitouya sinagho da siyikiikiiveni, na naghone sipepeta da mayiyidi siyowogha dobodobove. ¹⁶ Bi siwona bo, “Toumii yama 50 mma bi tupamii maragasimii bi kiwaghasinemii da kananagho yam bada kaninoyeni. Meboda Yawe God kanumina ikabiinagho da koya tana debane bo anagha tana kamone itoreboni.”

Bi Elaisa iwona bo, “Gegha, gekonanaghona.”

¹⁷ Bi gegha, toudi siyibaba tupetupeni patana da sinimayagha ikabi na iviwaghasina, iwona bo, “Wasina, tami konagho.” Na tomotomogha yadi 50 sinagho da gabudara aroba sivinoyeni, bi getana da Elaija siyabananina. ¹⁸ Elaisa na Jeriko kwanatune iyamakamake, bi raghanina siveramagha na iwonedo bo, “Tagu awaki awonemi, awona bo, ‘Gekonanaghona.’”

4

---

† 2:13: Mmko berana yiyeveveyana da Elaisa na Elaija kana tupataveyana. Touna Elaija yana maragata da yana wiibada iyouna (Kiikiwawo bukana dagudaguna 19:19 kokita).

Elaisa, Sunem wasike moumourina iviwiiteni

⁸ Raghani tana Elaisa inagho Sunem kwanatune.* Bi wasike moumourina nama iyamakamake, na ivibaba wiimaragata da iyapiika yana bareye da siyakam patapata. Noko murine, raghanina Elaisa iyanono Sunem kwanatune na noko barene iyakamkam.
⁹ Na wasikena, moghanena iwoneni bo, “Kuwaiyana, tagu noko tomoyina raghani peyaridi yapiipiika mabo na akovi, touna God yana **peroveta** kabikabikuwayina. ¹⁰ Imiise da tupayaragha gisina yada bare wowone† tanabera bi kenakena kana pesapesa tana da kamkam kana kiinabonabo, bi abamakamake da bada kibe kamone tanatoura. Da tomoyina meboda inapiika, na noko gawarine inamake.”

¹¹ Gabudara tana, raghanina Elaisa ipiika magha Sunem kwanatune, na inagho wasikena yana bare wowone yana tupayaraye da iyiyawitaveyana.

¹⁴ Noko murine, na Elaisa yana wiitamariyana kana waghawagha Gehasi ivitarakiiyaneni bo, “Awaki sawarina miisena rubana ayabera mmko wasikena kiiravine?”

Na Gehasi iwona bo, “Touna natuna tomogha gegha bi moghanena‡ imoraba.” ¹⁵ Na Elaisa yana

---

* **4:8:** Sunem na kwanatu gisina, bi Isrel kana kwantu ghamana Sameriyane bi yana rabaraba na 40 kilomitas naboni. † **4:10:** Isrel damdi yadi bare na kubudi benabenadi. ‡ **4:14:** Meboda Gehasi inanoghosi da tomogha imoraba na gerubana ininatuna. Meboda tomogha inarabobo bi gegha erenatuna, na geiyabo da wavinena iniwiitenina.

wiitamariyana iwoneni bo, “Wasikena mabo kuwoneni inapiika.” Na Gehasi, wasikena iwoneni na ipiika da Elaisa yana tupayaragha matamketane imiiri. ¹⁶ Bi Elaisa iwona bo, “Mmko gabudarina naboni viko bodune, na natum tomogha imamve kunarurubevi.”

Na wasikena iwona bo, “Gegha, tomogha ghamam. Tam na peroveta, na gekuniyabeguna, yam wiitamariyana.”

¹⁷ Bi gegha, wiisuwona wasikena iropeya. Da gabudarina mayimayiyina noko boduna ikovi murine na wasikena ivituwa da tomogha ware Elaisa iwoneni na naboni.

Elaisa, wawaya yadi 100 ivikanidi

⁴² Raghani tane, na tomogha tana Baal-Salisa kwanatunama bred geredi yadi 20 noko bodune barlie dagudaguna sikabipura na toudima sigabuna, bi kate grain woudi katota sikabipura, na irigama iuwana bi ikawara ipiika da Elaisa ivereni. Bi Elaisa yana wiitamariyana iwoneni bo, “Kamna wawaya kuveredi da sinakani.”§

⁴³ Na Elaisa yana wiitamariyana iwona bo, “Awaki, gerubana da tomotomogha yadi 100** mmko kamna sinakanina.”

Bi Elaisa iwona bo, “Yawe God iwona da sinakam inanunuridi bi patana kawatupo sinamake, na kamna kuveredi sinakam.”

4:16: Gen 18:14   § **4:42:** Peroperoveta viya nama Elaisa yawata siyamakamake. Nama na kapoe noko kuburine, na Elaisa yana wiina da wawaya noko kamna siyakani.   ** **4:43:** Sisiya waghata “Metagha, rubana da tagu tomotomogha yadi 100 mmko anaveredi?”

44 Wasina bi wiitamariyana kamna wawaya iveredi. Toudi sikam bi murine, na kam muduna iyamakamake, ware Yawe God iwonana naboni.

5

Elaisa, Naaman iviyawiini

¹ Naaman na, Siriya damdi yadi kiiwawo yana wiiyogha tomotomogha kadi bada ghamana. Yawe God, Naaman iviwiiteni na Siriya damdi sigeghomiiri da kadi aviya sigeiwaiyidi. Na Siriya damdi yadi kiiwawo iyanoghonoghosi da Naaman na tomogha ghamana, na ikabikarawayeni. Naaman na wiiyogha tomoyina ghamana tana, bi gegha da gubaga berona kana waghawagha korekore* ikabi.

² Naghove Siriya damdi yadi gogona tane Isrel damdi biiyadi. Na wiiyogha tomotomoyidi Isrel wasike wabuwabuna tana siburavi. Bi wasikena na Naaman wavinena ikabi da yana wiitamariyana. ³ Gabudara tana kana bada wasikena iwoneneni bo, “Tagu akayokayoveni da yagu bada Naaman iyanagho da God yana **peroveta** Sameriya kubure yamakamake na iyakita. Bi kana gubaga korekore iyiyawiini.”

⁹ Na Naaman yana hosi da seriyot teya sinagho Sameriya kubure, da Elaisa yana bare matamketane ivituramiiriyeni. ¹⁰ Bi Elaisa sawariyonayona tana idaru inagho da Naaman iyawoneni

---

* **5:1:** Beka gubagina sakwatuvuni korekore bi Baibol kamone na gubagina na ibero kirakii. Touna genonowa naboni metagha kata touda takwatukwatuvuni da korekore.

bo, “Kunagho da Jodan rarimine raghani yadi 7 kuniyeka. Na sinim inanoveramagha da kam korekorema kunayawa da kunamiise.”†

11 Bi gegha Naaman nuwanuwana ipughu, na itouya inaghotaveyana bi iwona bo, “Yagu noghota maragasina, na ware peroveta yana barema iyakanibu tagu biidi da iyamiiri bi yana God, Yawe biidi iyarupari bi gubaga wowone imana inarutapitapi da kagu korekore iyayawa!

12 Bi Damaskas kwanatuna rarimidi Abana da Parpar na simiise kirakii bi Isrel kubura rarimidi na gegha miisedina. Rubana da tagu nokodi rarima Siriya kubure ayiyeka na ayayawa.” Na Naaman nuwanuwana ipughu kirakii bi imiiri wamira da itouya inaghotaveyana.

13 Bi Naaman yana wiitamamariyana sipiika da siwoneni bo, “Tomogha ghamam, memeda peroveta iyawonem da awaki sawarina ghamana kuyabera, na imiise da kunabera. Na rubana kuyakabisisireni da kuyiyeka raghanina iwona bo, ‘Kunagho kuniyeka da kunayawa!’ ” 14 Na Naaman inagho Jodan rarimine bi ivikipukipu da raghani yadi 7 metagha Elaisa iwonenina naboni, na sinina inoveramagha da iyawa ware tomogha gisina sinina naboni da touna imiise.

15 Wasina bi Naaman yana wawaya tupadi yawata siveramagha peroveta Elaisa biidi da naghone ivituramiiriyeni bi iwona bo, “Kata akovi da parapa Isrel kana God, na God waghata kubura tupane! Na kata, rubana bo gegha

---

† 5:10: Mosis yana gwara iwona da mmko gubagina, na inabera da wawaya inadadabu (wiiyawiiitaveyana Livitikas 13:3 kokita).

da puyo gwabiguma kuyakabi, tagu yam wiitamariyana.”

¹⁶ Bi Elaisa iwona bo, “Wiisuwona, Yawe God yamakamake, iiyabo yana wiitamariyana na tagu bi kana waghawaghaye awonawona da puyona geanakabina.” Naaman, Elaisa ivibaba tupetupeni da puyona iyakabi, bi gegha da, touna isinighii na geiyakabina.

¹⁷ Wasina bi Naaman iwona bo, “Meboda yagu puyo gekunakabi, na rubana kuyiwaghasinegu da mule‡ yadi batama mmko kuburinama tanawa ayuwana, bi sinakawara kanaveramagha yagu kubure. § Basuna kata da nabo inagho, na puyo bo suwara gabugabunidi gegha meko godna biidi anavereyana da Yawe God biidi kawagha anabera. ¹⁸ Na anoghonoghosi Yawe God rubana inanoghotatavegu raghanina yagu kiiwawo animataturaneni kananagho Siriya damdi yadi god, Rimon yana kabepepa barene,** da name kanakabepepi bi imagu debane inirukekewana da tagu, touna yawata nama kanapepeta. Wiisuwona Yawe God rubana inanoghotatavegu!”

¹⁹ Elaisa, Naaman iwoneni bo, “Nuwaruriri

---

‡ **5:17:** Mules na toudi sawara kadi kawakawara. Bi toudi na donki tomoyina da horse wasike simumura na yatubugha.

§ **5:17:** Memeda Naaman inoghosi da Isrel yadi god na Isrel kubure kawagha sinapepetedi. Na wawaya sinoghosi da tanawa Isrel kubure na kabikabikuwayina. Naaman ikayoveni da suwara gabugabuna inabera God kiiravine bi muriye inaveramagha inagaye mmko tanavine Isrel kubure. **** 5:18:** Rimon na Siriya damdi yadi god tana kana waghawagha.

kamone kunagho.”†† Wasina bi Naaman itouya da inagho.

Isrel kana kiiwawo Aheb na 851 BC kamone irabobo. Noko murine na Isrel kana kiikiwawo bada mududi, na bada Sameriya kwanatune siya-makamake patana da Hoseya ivikiwawo. Bi muriye 724 BC kamone, na Asiriya damdi yadi wi-yogha tomotomogha, Isrel damdi sigogona kuridi.

17

Hoseya, Isrel kana kiiwawo tughurina

⁵ Wasina bi Asiriya yadi kiiwawo yana wiio-gha tomotomoyidi sipiika Isrel kubure da Isrel damdi siyageiwaiyidi. Toudi bodu aroba kamone Sameriya kwanatuna siyamiimiiri gwagwari bi mmko berane na wawaya iyagudugudu da gesiyakanikanibu bo siyarughurughuna, na wawaya Sameriya kwanatuna kamone kadi kam siyakovikovi, na siyaverevere mayedi kadi aviya biiyadi. ⁶ Kiiwawo Hoseya yana wiibada boduna nine bi kamone, na Asiriya yadi kiiwawo Sameriya kwanatuna ikabi, bi Isrel damdi siberadi da biwa kabikabi wawayidi na sikabidi sinagho Asiriya kubure. Da mududi Hala kwanatune itore wiipikapikadi, mududi Gosan kubure Habo rarimina ririne bi mududi na Midiya kubura kwanatudiye itoredi.

Yawe God, Isrel damdi iviporatavedi sinagho

⁷ Mmko itubugha basuna Isrel damdi tamumu sibera Yawe yadi God biidi, iiyabo Ijipt kana

---

†† 5:19: Elaisa ivitumaghana da Yawe, Naaman inanoghotataveni na yana wiimiiseyana Naaman biidi ivisisiyeni.

kiiwawo yana maragatama iviyawiidi da Ijpt kuburinama ikabidi sikanibutaveyana. Bi god mududi siya peepetedi ⁸ da dam mekodi Yawe God, Kenen kuburama irukwavina sikanibutaveyana na yadi kiki beradi siyakivikivina bi kate kiki mekodi Isrel kana kiikiiwawo sivitubutubugha, na siyakivikivina. ⁹ Isrel damdi bada wiikowoye bera peyaridi sibera mekodi Yawe yadi God geiyakayovedina. Bi god mududi kadi kabepepa gawaridi yadi kwanatu tupadiye siyoghana, meyagii gisigisidi da igae inagho kwanatu ghamanakidiye. ¹⁰ Bi akima kabikabikuwayidi* da Asera kabepepina kiitupodi† koya tupadi debadiye da kii tupadi rogu miisedi savereyana, na rogudiye sikabiwiimiiridi.

Asiriya damdi Isrel kubure sitourawiipikapika

²⁴ Wasina bi Asiriya damdi yadi kiiwawo, kwanatu ghamaghamadi Babilon, Kuta, Ava, Hamat da Separwaimma wawaya ikabidi da Sameriya kubura kwanatudiye‡ itoredi siyamake Isrel kaditupataveyana. Bi Sameriya kubura sikabi sivrapieneni da kana kwanatu nunudigha simakae. ²⁵ Raghanina mmkodi kubura wiibata damdi sitourawiipikapika ghuyoghuyone,

---

* **17:10:** Akima kabikabikuwayidi toudina madasoru wiiwi-iakimidi, kenen damdi siyapeepetedi yadi kabepepa kamodiye. Toudi kenen damdi yadi god ghamana Baal yimatakireni.

† **17:10:** Asera kabepepina kiitupodi. Asera na Kenen damdi yadi god wasikena. Wawaya meme kabepepina kiiravine na gawaridiye kiitupo siyakabikabiwiimiiridi. ‡ **17:24:** Babilon kwanatuna, Cutha kwanatuna, Avva kwanatuna, Hamat kwanatuna da Separvaim kwanatuna na tupadi Asiriya kiiwawo kana wiibadana kamone.

na Yawe God gesiyakabekabepepina. Noko ki-iravine na God, laiyon iviporadi da kubura wi-ibata damdi viya siyitarunughana.

²⁶ Na wawaya, Asiriya yadi kiiwawo siwoneni bo, “Wawaya mekodi kuviporadi da Sameriya kubura kwanatudigha samakamake, na noko kuburina kana god yana gwara gesiyakovina, noko kiiravine God, laiyon iviporadi toudi bi-yadi, da wawaya sitarunughana.”

²⁷ Wasina bi Asiriya yadi kiiwawo iwona bo, “**Prist** tana tapiikedi naboni biwa kabikabi wawayidi, na kovipora inaveramagha Sameriyama name inamake, da noko kuburina kana god yana gwara, dam wiibata wawayidi nama samakamakena iniyevevedi.” ²⁸ Na prist tana naghove Sameriya kuburama sirutayini, na iveramagha da Betelne imakae bi dam wiibata wawayidi nama makamakedi iviyevevedi da Yawe God siyakabepepi.

²⁹ Bi gegha, kubura wiibata damdi na kwanatu meghamegha siyamakamake, na kamodiye toudimani yadi god rapediye siyaberabera, bi Isrel damdi yadi god mududi kadi kabepepa gawaridi§ naghove sibera, na kamodiye siyatutoura.

18

Hesekaiya na Jiuda kana kiiwawo

¹ Bodu wiiarobine Ela natuna Hoseiya, Isrel kana kiiwawo iyibada raghanine, na

---

§ 17:29: Mmkodi na kabepepa gawaridi meme Isrel damdi yadi god wiiwiyaba sakabekabepepidina.

Ahes natuna Hese kaiya ivikiwawo da Jiuda kiiravidiye wiibada idaguni. ² Bi kana bodu 25 na ivikiwawo bi Jerusalem kamone bodu yadi 29 ivibada. Sinananaki na Abija, touna Jakaraiya natuna. ³ Bi yana berabera na rotomanidi Yawe God matane ware nosinanaki Deivid ibera, na naboni. ⁴ Hese kaiya kabepepa berodi gawaridi ivikouririghana, akima kabikabikuwayidi ivikasigiyyana bi Asera* kabepepina kiitupodi ivikasiyaraghana. Bi kate naghove waghata Mosis bronsma mota iberana† ikasigiigiini, basuna Isrel damdi noko motana noghosine, na insense siyagabugabuna.‡ Motana sikwatuveni da Nehusten. Na Hese kaiya, motana ikasigiigiini da pinipinimidi.

⁵ Hese kaiya, Yawe Isrel kana God ivitumaghana kirakiiyeni. Getana meko Jiuda kiiwawona naghone bo kiiwawona murine da God iyitumaghaneni ware Hese kaiya ibera na naboni. ⁶ Bi Yawe God metagha iwona, na nonowa iyaberabera. Touna, Yawe God yana gwara Mosis iverenina ikabisisiredi. ⁷ Noko kiiravine na Yawe God, Hese kaiya iyagwabigwabiyyeni bi yana bagibagi na wasina kawakawa. Bi Asiriya yadi kiiwawo igebodeni da isinighii bagibagiyyenina. ⁸ Hese kaiya, Pilstain damdi igewaiyidi, nokona

---

* **18:4:** Asera na Kenen damdi wasikena kana waghawagha. Waway na Asera kiitupove sikabiguba na tounae siyapepeteni.

† **18:4:** Noko raghanine Isrel damdi mayabe siyamakamake bi meboda mota inakanidi na sinakayogagawa noko gubana sinakita na sinayawa, bi katana toudi bera berona siyaberabera, da motana gubana siyapepeteni ware god naboni. ‡ **18:4:** Mmko waragututuna na Nambas 21:9 kamone kunakabiyyi.

Jiuda kubure da inagho Gasa kwanatune bi kate kubura ririnagha kwanatudigha, meyagii gisigisidi da inagho kwanatu ghamaghamadi akimama sigari wiikenaviviredina.

Raghanine Hese kaiya irabobo, na natuna Manasa kana gawara ikabi da ivikiiwawo.

21

Manasa na Jiuda kana kiiwawo

¹ Manasa na kana bodu 12 bi ivikiiwawo, da bodu 55 Jerusalem kamone ivibada. Bi sinananaki na kana waghawagha Hepsiba.

² Manasa, Yawe God, ivikawakeekeeyeni bi dam wiibata yadi kiki beradi beroberodi iyaberabera, iyawogha na Yawe God, Kenen kuburama iyarurukwavina siyakanikanibu bi Isrel damdi siyarughurughu. ³ Manasa kabepa berodi gawaridi iyoghana magha mekodi tamananaki Hese kaiya ivikouririghanana. Touna suwara gabugabuna gawaridi ibera da god Baal siyakabepi. Bi kate god wasikena Asera kabepina kiitupodi bada ikabiwiimiiridi ware Isrel kana kiiwawo Aheb iberana naboni. Manasa bada ipepeta da abame kewokewo iyakabekabepidi.

⁴ Bi Manasa, god mududi yadi suwara gabugabuna gawaridi Yawe God yana bareye ibera, gawara meme naghove Yawe God iwona bo, “Kagu waghawagha Jerusalem kamone inamake nonowa.” ⁵ Yawe God yana bare garidi yadi bata kamodiye na kewokewo abame

kiiravidiye suwara gabugabuna gawaridi ibera.*
6 Bi bada natuna waghata keyame igabuni naboni suwara gabugabunina, touna kiirapu bo yapune da kasiko beradi iyaberabera, touna imapu damdi da iiyawogha kanukanuma teya sisisiyana wawayidi iyawaiwaiyanedi.† Touna bera berokirakiina ibera na Yawe God nuwanuwana ipughu.

10 Wasina bi Yawe God yana peroperoveta, iiyawogha sabagibagiyeni, na sisiya iveredi,
11 iwonedo bo, “Kenen damdi bera berodi sibera bi gegha da Manasa parapa bera bero kirakiidi ibera. Bi Jiuda damdi iberadi da bera berodi sibera, toudi yana tarabiibiisaka sipepetedi
12 Na Tagu, Yawe, Isrel kana God piropiro ghamanakina anapiikeni Jerusalem kwanatune da Jiuda kubure. Noko raghanine na wawaya mmko piropirona sisiyina sinawaiyaneni na sinanaghara. 13 Tagu Sameriya kwanatuna akabirubata da avibero da Aheb yana rakaraka yawata, na noko naboni tagu Jerusalem kwanatuna aro anavereni. Bi wawaya tupadi Jerusalemne anagigiratavedi ware wawaya enopu sakimokogha bi sikuratabuni da inakanakana na naboni. 14-15 Yagu wawaya bera berodi sibera bi nuwanuwagu sivipughu, raghanina rorowainagha nosinosidnakim Ijipt kubura sikanibutaveni, gabudarine bi ipiika

---

* **21:5:** Isrel damdi wiiwaghasina sikabi da gari tanagha kamone kwagha sirughu bi prist kawagha na wiiwaghasina sikabi da gari wiibatane sinarughu. † **21:6:** Mmkodi berabera na Mosis yana gwara wiikasigiyeni (Diutoronomi 18:14).

da kata mmko raghanine. Na yagu wawaya mekodi patana yawayawiidi samakamakena anasinighiiyedi da kadi aviya aniruveredi. Kadi aviya sinageghomiiri da Jiuda damdi yadi kubura bi yadi sawara tupadi sinayapi.”

¹⁶ Bi kate bada, Manasa igeghomiiri da bera miisedi kadi berabera wawaya korotodi ivika-sunughana, na Jerusalem kwanatuna kedadi na ganigani ibonuvi; Na mmko berana ibera na bera katamanina ivikiitayineni bi Jiuda damdi ivinaghovedi da tarabiibiisaka siyapeepetedi bi tamumu siyaberabera Yawe God matane.

¹⁸ Manasa irabobo na kwabu yana kiiwawo bare ririne sidogu, kwabuna sikwatuveni Usa. Bi natuna Amon kana gawara ikabi da ivikiiwawo.

Amon na Jiuda yadi kiiwawo

¹⁹ Noko raghanine na Amon kana bodu 22 bi ivikiiwawo Jiuda kiiravine. Bi Jerusalem kamone iyiikiwawo da bodu bata sikovi. Bi sinananaki na Mesulemet, bi Jotba kwanatu tomogha Harus natuna. ²⁰ Amon, Yawe God ivikawakekeyeni ware tamananaki Manasa ib-erana naboni ²¹ Amon tamananaki yana bera ikabi na touna bada dam wiibata yadi kiki beradi beroberodi tarabiibiisakidi iyapeepetedi, tamananaki ipepetedina naboni. ²² Bi nosinonanim yadi God, Yawe isinighiiyeni, bi yana sisiya bagibagidi geiyakabisisiredina.

²³ Noko biidi na yana bagibagi totomoyidi ghamaghamadi siviaviyeni, na sivigiugerogerora bi yana kiiwawo bare kamone sikasunuyi. ²⁴ Na

Jiuda damdi mududi sigeghomiiri da iyyawogha Amon sikasunuyi,‡ na wawayidi tupadi sivikasunughana, bi natuna Josaiya sitore kana gaware ivikiiwawo.

22

Josaiya na Jiuda kana kiiwawo

¹ Noko raghanine na Josaiya kana bodu 8 bi Jiuda kiiravine ivikiiwawo, touna Jerusalem kamone ivibada patana da bodu 31 sikovi. Bi sinananaki na kana waghawagha Jedida bi Boskat kwanatunama tomogha kana waghawagha Adaiya natuna. ² Josaiya, bera iberadina Yawe God ivinuwamiiseyeni. Bi nosinanaki Deivid yana bera ikabi na Yawe God yana gwara iyakabikabi sisiredi geiyituirana katakatiya bo duggedugeye.

Josaiya, tomotomogha viya iwonedi da Yawe God yana bare sinakabunayi siyunuri. Noko raghanine siyununuri na Mosis yana gwara nama sibanani na sikawari sipiika Josaiya biidi.

¹¹ Raghanina kiiwawo gwara bukana kamonama sisiya iwaiyana, na wiiyeveveyana ibera da touna ivinuwapoya, na kana gara itayina gosigosira. ¹² Wasina bi raghani tana Josaiya sisiya itore Hilikaiya touna **prist**, bi Sapan natuna Ahikam, Mikaiya natuna Akibo, bi kiiwawo yana girugiruma wawayina Sapan da kiiwawo yana wona wiiyoyowana wawayina miisena Asaiya biiyadi iwona bo, ¹³ “Nosinosidanakim mmko

---

‡ **21:24:** Mmkona memeda wawaya ghamaghamadi bo akakovididi Jiuda kubura kamone.

bukana sisiyidi gesiyakabisisiredi, bi metagha iwonedata tayabera na genaboni siyaberana, noko biidi Yawe God nuwanuwana ipughu kirakii yamuyamuya ware keyama naboni touda biiyadi. Na konagho God yana bareye da Yawe God biidi kovisisiya kiiraviguve bi kate Jiuda kana wawaya* tupadi kiiravidie da mmko buka kamone awaki sigiruma.”

*Josaiya yana bagibagi tomotomogha gham-
aghamadi sinagho Yawe God yana **peroveta** tana
biidi. Bi perovetina na wasike, bi mmko warana
idaru iveramagha kiiwawo biidi:*

16-17 “Yawe God mma naboni iwona bo, ‘Ji-
uda damdi sisinighiyegu, toudi god mududi
siyasuwasuwaridi, bi tarabiibiisaka imadima
siyaberabera na yadi bera kiiravine na sivin-
uwapughupughugu. Na aro ghamanakina anapi-
ikeni Jerusalem kwanatune da wawaya iiya-
wogha nama samakamake biiyadi, ware metagha
Jiuda yadi kiiwawo buka kamone ikabiyavina
naboni. Tagu nuwanuwagu ipughu ware keyama
naboni gerubana sinasighirina.’¹⁸ Jiuda kana ki-
iwawo, iiyabo iviporami da Yawe God koyitarki-
iyaneni, na kowoneni bo, ‘Mmkona metagha
Yawe, Isrel kana God iwona wara kuwaiya-
neni na kiiravine.¹⁹ Kuvinuwapoya da Yawe
God naghone kutore yowoyenamayem bi kam
gara kutayina gosigosira. Noko raghanine tam
yagu sisiya kuwaiyaneni da mmko kuburina

---

* **22:13:** Kubura wawayidi na augunai da yana basuna na kubura kana tomotomogha akakovidi bo babada ghamaghamadi. Toudi kadi kabikuwaya na ivibogae.

da iyyawogha mma samakamake kiiravidiye, na metagha aro anaveredi bi anaberadi da wawaya sinasinighiyedi bi kadi waghawaghave sinimimaga na kiiravidiye kudou, ²⁰ bi aniwaghasinem da kunarabobo bi yam wawaya nuwaruririye sinadogum. Tam aro ghamanakina meko Jerusalem biidi ayapiikeni na gekunakitana.’ ” Na wasikena yana sisiya sikabisiveramagha da Josaiya siwoneni.

23

Josaiya ivisuwona da Yawe God inakabisisireni

¹ Wasina bi kiwawo Josaiya, Jiuda kuburidi kadi babada da Jerusalem kwanatuna babada ghamaghamadi iwonedni na sipiika touna biidi. ² Da tupadi sigae sinagho Yawe God yana bareye, bi **prist** da peroperoveta, da kate wawaya tupadi sivikayeturanedni yawata, wawaya moyamoyakidi bi igae inagho wawaya moumouridi. Name Yawe God yana bareye, na Josaiya Wiiwaghasina Maragasina Bukana meko bagibagi damdi, Yawe God yana bareye sibananina, tupana ikabiyavi wawaya biiyadi. ³ Josaiya, Yawe God yana bare tupogina ririne imiiri, gawara meme kiwawo inamiiri bi sisiya ghamaghamadi inisisiya. Na name Josaiya wiiwaghasina maragasina Yawe God matane iviwuwamireni. Bi ivisuwona da Yawe God yana sisiya bagibagidi, gwara bi sira inakabisisiredni da awaki sisiyidi Wiiwaghasina Maragasina Bukana kamone na inabera. Wawaya tupadi bada mayimayiyina sivisuwona wiimaragata Yawe God biidi.

4 Wasina bi kiiwawo Josaiya sisiya bagibaginama, Hilkaiya touna prist kiikiiwawona, bi kana wiiwiita pristna da kate prist mekodi Yawe God yana bare matamketana samiimiiribabari, na iwonedo da sawara mekodi wawaya sibera Baal kiiravine, Asera kiiravine, kewokewo tupadi kiiravidiye abama kamone, na Yawe God yana barema siyakawara siyakanibu maghatare. Bi kiiwawo Josaiya wawaya iwonedo na sawarido tupadi Jerusalem kwanatuna kubune, tanawa Kidron anayina gisina ririne siyagabuna. Noko murine na yapukaredo siyakawara siyanagho Betel kwanatune.*

Wasina bi Josaiya, inagho Jiuda kubura da Isrel kubura kamodiye bi gawara tupadi meme wawaya tarabiibiisaka siyapeepetedi na ivikourikeyana da kate prist, mmkodi tarabiibiisaka siyabagibagiyedi, na ivikasunughana.

Kiikiiwawo, Josaiya murine na Yawe God gesiyakabikuwayeni na toudi tamumu sibera touna biidi.

23:4: 2 Ki 21:3 * **23:4:** Betel kwanatuna na yana rabaraba 16 kilomitas bi Jerusalem kwanatune.

Buk Baibel long Anuki
Portions of the Holy Bible in the Anuki language of
Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Anuki long Niugini

copyright © 2010-2016 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anuki

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-06-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files dated 31 Aug 2023

3c3405c8-4e9b-582a-95e8-4f2128c4872e